

ZUBNÍ KÁMEN A ZÁNĚT DÁSNÍ

K rozvoji zubního kamene dochází u většiny psů a koček již kolem 4. roku života. U některých plemen i dříve (např. Yorkshire teriér). Nejrizikovější skupinou jsou malá a středně velká plemena psů. Na míru tvorby zubního kamene má vliv věk, strava, celkový zdravotní stav, plemenná predispozice a **hlavně péče o dutinu ústní!**

Zubní kámen vzniká mineralizací zubního plaku, což je tenká, mazlavá vrstva na sklovině zubu složená ze zbytků krmiva, slin a bakterií dutiny ústní. Bakterie obsažené v zubním kameni jsou v kontaktu s tkání, která fixuje zub na svém místě tedy s dásní, čelistní kostí, cementem zubu a tyto struktury jsou vlivem bakterií a zánětu postupně poškozovány. Dochází k začervenání dásní, zvýšené krvácivosti, postupnému odhalování zubních krčků a kořenů a to vše přechází v paradentózu. Tvoří se kapsy pod dásněmi, choboty, dochází k destrukci kosti. Objevují se píštěle mezi kořeny zubů, na kůži pod okem, mezi dutinou ústní a nosní, nebo i mezi dutinou ústní a oční. Vše nakonec končí vytržením nebo vypadnutím takto poškozeného zubu, protože tkáň, která zub fixovala, byla vlivem zánětu rozrušena. Tento proces je nevratný! Problém paradentózy nekončí pouze ztrátou zubu, ale může pokračovat jako patologická fraktura (zlomenina) čelisti, která je opravdu vážnou a relativně častou komplikací.

Bakterie se neustále uvolňují do krevního oběhu a mohou se usadit kdekoli v těle, nejčastěji na srdečních chlopních, vytvářet hnisavé abscesy v ledvinách, v játrech, v prostatě a to může hlavně ve stáří výrazně urychlit proces poškození a selhání těchto orgánů.

Během štekání, příjmu potravy či pouze mazlení se svými svěřenci se bakterie uvolňují ve formě aerosolu a jsou roznášeny do okolí zvířete, tedy i na člověka.

Zánět dásní je pro zvíře poměrně hodně bolestivý! Majitel si však většinou neuvědomí závažnost problému, protože nepozoruje u zvířete žádnou bolest. Zvíře totiž postižené zuby nepoužívá, naučí se potravu žvýkat jinak, nebo jí rovnou polyká. Snížený příjem potravy si majitel vysvětluje nejčastěji stářím. Efekt pak pozná až po ošetření, kdy je zvíře najednou živější, veselejší a má větší chuť k jídlu.

Odstranění zubního kamene:

Už jednou vytvořený zubní kámen je lékařsky správné odstranit pouze ultrazvukem nebo jinak mechanicky.

Tento zákrok jde plnohodnotně u zvířat provádět pouze v sedaci nebo krátkodobé anestézii, jinak nedojde k důkladnému odstranění kamene hlavně z vnitřní strany zubu a ten se velmi brzy tvoří znova, neošetří se Zanícené a bolestivé prostory pod dásní.

Odstraňování zubního kamene bez sedace je často jen estetickým úkonem, bez většího zdravotního přínosu pro zvíře. Je zde také velké riziko nechtěného poranění měkkých tkání v tlamě zvířete.

Je zbytečné se sedace v tomto případě obávat, protože samotný zubní kámen, zánět parodontu, riziko systémové infekce je pro Vašeho miláčka daleko větším nebezpečím! Léky používané k analgosedaci zvířete jsou šetrné a bezpečné.

Pacienti jsou nejprve standardně vyšetřeni (klinicky, odběr krve), během zákroku v sedaci pak intubováni, jako prevence před vdechnutím tekutin. Před vlastním zákrokem se **v sedaci** posoudí jednotlivé zuby, jejich uvolnění, stav dásní a celé dutiny ústní, změří se hloubka kapes a chobotů, Případně se provede RTG vyšetření.

Během vlastního zákroku se mechanicky a ultrazvukem odstraní zubní kámen, vypláchnou se žlábký mezi zubem a dásní, ošetří se dásně, kořeny zubů a v nutných případech provede extrakce – vytržení nevratně zničených zubů. Pro zvíře toto není spojeno s následnou bolestí, ale naopak úlevou od ní.

Abrázivní pastou se vyleští a vyhladí sklovina. Nakonec se dásně ošetří hydroaktivní mastí, která hydratuje rány po vytržených zubech, snižuje jejich mikrobiální zátěž a možnost vzniku sekundární infekce. Podle stavu chrupu se přidávají antibiotika a analgetika.

V tuto chvíli, kdy jsou zuby vyčištěné, je vhodné začít s prevencí proti dalšímu usazování plaku a zubního kamene. Optimálně do 48 hodin po ošetření, kdy se již opětovně na zubech usazuje plak.

JAK PŘIPRAVIT PACIENTA?

- Doporučujeme 12 hodinovou hladovku.
- Hodinu před zákrokem odebereme i tekutiny.
- Dodržení hladovky je důležité pro PREVENCI zvracení při anestezii.

Preventivní opatření:

- **Kartáček a pasta:** Mechanické čištění má přibližně 80% efekt při prevenci zubního kamene. Používají se speciální kartáčky pro zvířata, nebo gumové násadce na prst, kterými se pravidelně, nejlépe denně odstraňuje plak ze zubů. Čištění ob den nemá ani poloviční efekt. Čím dříve se s tímto trpělivým návykem u zvířete začne, tím jsou výsledky a ochota zvířete podstoupit tuto pro něj zpočátku nepřírozenou proceduru lepší. Na čištění se používají speciální pasty, které při polknutí nezpůsobí žádné problémy, na rozdíl o lidských zubních past, které jsou naprosto nevhodné. Pasty často obsahují enzymatickou složku, která rozkládá zubní plak, a jsou ochucené, aby pro psa bylo čištění spojené s něčím příjemným. Zuby se čistí od okraje dásní směrem k hrotu korunky. Není potřeba zbytečně tlačit.
- **Krmení:** Efekt je 30-40%. Některá plnohodnotná granulovaná krmiva mají schopnost omezit výskyt zubního kamene. Toto je dáno speciální strukturou granule, která je při žvýkání schopna stáhnout zubní plak.
- **Potravní doplňky:**
 - **PlaqueOff, De-plaque** – prášek z mořských řas, který se po vstřebání uvolňuje slinami a redukuje množství plaku, bakterií na zubech, změkčuje zubní kámen, potlačuje zápach z tlamy. Přidává se v malém množství do krmiva. Efekt je 30-40%.
 - **Žvýkáci pamlsky:** sušená kůže, uši, šlachy, speciální kousací hračky.
Tyto pamlsky pomáhají zuby „čistit“ pouhým žvýkáním mechanicky, nebo obsahují enzymy na rozklad plaku a zbytků potravy. Vyšší produkce slin během žvýkání pomáhá také zlepšovat hygienu v tlamě. Efekt je kolem 20%.

- **Vyplachování:** Tyto roztoky s nejúčinnější látkou chlorhexidin snižují hlavně množství bakterií v tlamě, zklidňují dásně, redukují zápach z tlamy. Používají se během ošetření, nebo v domácím prostředí (výplachy, přidání do vody na pití). Efekt prevence zubního kamene udáván mezi 20-40%.